

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Jakuba Camrdy a soudců JUDr. Lenky Matyášové a JUDr. Viktora Kučery v právní věci žalobce: **O. P.,** zastoupen JUDr. Marošem Matiaškem, LL.M., advokátem se sídlem Ovenecká 78/33, Praha 7, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra,** se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 27. 5. 2021, č. j. 13 Az 12/2019 – 55,

takto:

I. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 27. 5. 2021, č. j. 13 Az 12/2019 – 55, **se ruší.**

II. Rozhodnutí Ministerstva vnitra ze dne 4. 2. 2019, č. j. OAM-176/ZA-ZA11-VL13-2018, **se ruší** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.

III. Žalobci **se** náhrada nákladů řízení **nepřiznává.**

IV. Odměna a náhrada hotových výdajů advokáta JUDr. Maroše Matiaška, LL.M., **se určuje** částkou **8833 Kč**. Tato částka mu bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 (šedesáti) dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

I.
Průběh dosavadního řízení

[1] Žalobou podanou dne 8. 3. 2019 k Městskému soudu v Praze se žalobce domáhal zrušení rozhodnutí ze dne 4. 2. 2019, č. j. OAM-176/ZA-ZA11-VL13-2018, jímž žalovaný

neudělil žalobci mezinárodní ochranu podle § 12, § 13, § 14, § 14a ani § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“).

[2] Ze správního spisu vyplynulo, že žalobce podal dne 19. 2. 2018 žádost o udělení mezinárodní ochrany a dne 22. 2. 2018 byl s žalobcem proveden pohovor k této žádosti. Žalobce je ukrajinské státní příslušnosti i národnosti, narodil se v Luhansku. Ačkoliv nikdy nebyl členem politické strany, je politicky aktivní na internetu, v diskusích, účastní se mítinků a chodí k volbám. Je rozvedený, má dvě děti (dceru narozenou v roce 1995, která žije v Kyjevě, a syna narozeného v roce 1999, který žije v Luhansku) a rovněž družku, s níž přicestoval do České republiky a která zde rovněž požádala o mezinárodní ochranu (pozn.: Nejvyššímu správnímu soudu je z úřední činnosti známo, že ani družce žalobce nebyla mezinárodní ochrana udělena, proti čemuž brojila žalobou, která byla zamítnuta rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 29. 4. 2020, č. j. 16 Az 12/2019 – 30; kasační stížnost proti tomuto rozsudku byla následně odmítnuta pro nepřijatelnost usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 2. 2021, č. j. 3 Azs 181/2020 – 64). Do Prahy přijel s družkou dne 7. 1. 2018, dříve pobýval v České republice od 26. 11. 2017 do 29. 12. 2017, kdy navštívil svoji sestřenici. Je celkově zdravý, jen je poslední dobou ve stresu z války na Ukrajině, neboť má dítě v okupované oblasti, v důsledku toho jej bolí srdce a má zvýšený krevní tlak.

[3] Důvodem jeho žádosti o mezinárodní ochranu jsou jeho proukrajinské názory, které mu znemožňují bydlet v jeho rodišti v Luhansku, který je okupován ruskými vojsky a teroristickými skupinami. Na tomto území dochází k pronásledování a mučení osob s proukrajinským smýšlením. Žalobce zveřejňuje na svém facebookovém profilu příspěvky proti ruské okupaci a o tom, že Krym patří Ukrajině, apod. Za tyto příspěvky by mu dle jeho názoru hrozil trest 20 let odnětí svobody. Dále žalobce uvedl, že byl dříve ředitelem společnosti AXA pro Luhanskou oblast a ze své funkce odmítal vyplatit ze zákonných důvodů pojištění lidem, kteří jsou nyní ve vedení Luhanské oblasti, tito lidé by se mu mohli pomstít. V Luhansku byl žalobce naposledy v únoru 2014, kdy došlo ke střelbě na Majdanu, a účastnil se „Luhanského Majdanu“. Dle žalobce FSB (Federální služba bezpečnosti Ruské federace) určitě ví, kdo se této akce účastnil. Žalobce žil celý život v Luhansku, avšak v září nebo říjnu roku 2010 se s družkou přestěhoval kvůli práci do Petrohradu, následně se však koncem září 2015 vrátili na Ukrajinu do Kyjeva, neboť na ně zaměstnavatel tlačil, aby přijali ruské občanství, a od srpna 2017 žili v obci Putrivka vzdálené 50 km od Kyjeva. Žalobce popsal řadu obtíží, kterým čelil po návratu na Ukrajinu. Jelikož pochází z Luhansku, byl diskriminován na trhu práce a těžko sháněl bydlení. Popsal řadu různých ústrků a ponižování, které zažil v práci i mimo ni. Na podzim roku 2017 žalobce využil situace, kdy zrovna neměl práci, a jel navštívit sestřenici do České republiky. Ta mu nabídla pomoc, a proto se do ČR následně s družkou vrátil. Dále žalobce uvedl, že jiné možnosti legalizace svého pobytu v České republice nevyužil, neboť v té době potřeboval azyl a čas, aby se zorientoval. Rád by zde podnikal, ale zatím ještě nezjistil, v jaké sféře, až to zjistí, azylu se vzdá, protože bude mít pracovní vízum. Nemá v úmyslu žádat o trvalý pobyt či občanství České republiky, pokud se situace na Ukrajině časem zlepší, chtěl by se tam vrátit. Dále vyjádřil obavu, že Rusko na Ukrajině rozpoutá 3. světovou válku.

[4] Žalovaný v žalobou napadeném rozhodnutí neshledal důvody uváděné žalobcem dostačujícími pro udělení některé z forem mezinárodní ochrany. Žalobce dle žalovaného

neuvedl žádné skutečnosti svědčící o tom, že by v zemi původu vyvíjel činnost směřující k uplatňování politických práv a svobod ve smyslu § 12 písm. a) zákona o azylu, za kterou by byl relevantním způsobem pronásledován. Označil se sice za politicky aktivní osobu, popřel však, že by v souvislosti se svými aktivitami měl problémy s ukrajinskými státními orgány či bezpečnostními složkami. Obavy žalobce z nebezpečí spojeného s jeho případným návratem do Luhanské oblasti označil žalovaný za spekulace a zdůraznil, že žalobce v dané části Ukrajiny již od roku 2010 nežil a zjevně nemá důvod se tam vracet. Žalobce nehovořil o žádných národnostních, náboženských či rasových problémech, kterým by v zemi svého původu čelil. Tvrzení žalobce týkající se jeho obav z pomsty vlivných osob, jimž jako ředitel pojišťovny v letech 2004 až 2010 odmítal vyplatit pojistná plnění, shledal žalovaný nevěrohodným a účelovým. Žalobce žádná z uvedených osob nekontaktovala, a to ani v době, kdy odmítl vyplatit daná pojistná plnění, ani nikdy poté, co ukončil svůj pracovní poměr, což už je téměř 10 let. Tvrzení o tom, že byl v Kyjevské oblasti diskriminován a měl problémy s obstaráním práce a bydlení, žalobce dle žalovaného sám popřel, neboť uvedl, že v Kyjevě, resp. v Kyjevské oblasti opakovaně našel zaměstnání i ubytování, přičemž obojí pak ukončil zcela dobrovolně. Žalobce navíc popřel, že by měl v tomto směru jakékoliv problémy s ukrajinskými státními orgány, vždy šlo pouze o obyčejné obyvatele Ukrajiny. Žalovaný dále konstatoval, že si je vědom ekonomických potíží, se kterými se ukrajinští občané aktuálně potýkají, ty však samy o sobě nejsou důvodem pro udělení azylu. Žalobce rovněž mohl využít institutů zavedených ukrajinskými orgány pro vnitřně vysídlené osoby. Ani existence ozbrojeného konfliktu v zemi původu žalobce nemůže být sama o sobě důvodem pro udělení azylu. Problematická bezpečnostní situace se v době rozhodování žalovaného týkala pouze dvou z 24 oblastí, na které je Ukrajina rozdělena, přičemž zde existovala možnost vnitřního přesídlení, které žalobce sám využil. Legalizace pobytu žalobce za účelem zaměstnání nebo podnikání nepatří mezi taxativně vymezené důvody pro udělení azylu.

[5] V průběhu správního řízení nevyšly najevo okolnosti hodné zvláštního zřetele odůvodňující udělení azylu dle § 14 zákona o azylu. Nebyly zjištěny ani žádné skutečnosti svědčící o tom, že by žalobci v případě návratu do země původu hrozilo uložení či vykonání trestu smrti, nebo skutečné nebezpečí vážné újmy ve smyslu § 14a odst. 2 písm. b) zákona o azylu. Žalobce uvedl, že v zemi původu neměl žádné problémy s tamními státními orgány ani bezpečnostními složkami, nebyl nikdy trestně stíhán a neuvedl, že by byl v minulosti vystaven jednání, které by bylo možné označit za nelidské či ponižující. Nic nenasvědčuje ani tomu, že by měl být v případě návratu do země původu postižen za podání žádosti o mezinárodní ochranu. Žalovaný dále zvažoval, zda žalobci v případě návratu do země původu nehrozí vážné ohrožení života nebo lidské důstojnosti z důvodu svévolného násilí v situacích mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu. S odkazem na shromážděné informace o zemi původu konstatoval, že v konkrétních částech Ukrajiny, včetně Luhanské oblasti, kde bylo původní bydliště žalobce, skutečně v době jeho rozhodování probíhal ozbrojený konflikt. Posoudil však rovněž individuální situaci žalobce, přičemž dospěl k závěru, že mu v případě návratu do země původu nehrozilo vážné a individuální ohrožení života nebo tělesné integrity z důvodu svévolného (nerozlišujícího) násilí. Situaci na Ukrajině nebylo možné dle žalovaného považovat za „totální konflikt“, ve kterém je z povahy věci vystaven reálnému nebezpečí vážné újmy každý tam přítomný civilista. Zhoršená bezpečnostní situace panovala pouze na východní Ukrajině v Doněcké a Luhanské oblasti, ve zbytku země byla bezpečnostní situace

nezměněná a stabilní. Žalobce sice pochází z města Luhansk, avšak měl reálnou možnost přestěhovat se do jakékoliv části Ukrajiny nezasažené konfliktem. Možnosti stěhování v zemi byly standardní a úřední omezení neexistovala, ve vztahu k vnitřně vysídleným osobám navíc existovaly legislativní opatření a programy, které zajišťovaly jejich ochranu proti diskriminaci a přístup k základním právům i zjednodušený přístup k sociálním a ekonomickým službám. Žalobce se ostatně s partnerkou již v roce 2015 přestěhoval do Kyjeva, čímž stejně jako tisíce jiných obyvatel východních regionů Ukrajiny úspěšně vyřešil svou situaci v zemi původu tzv. vnitřním přesídlením. Vycestování žalobce neshledal žalovaný ani rozporným s mezinárodními závazky České republiky.

[6] Proti rozhodnutí žalovaného podal žalobce žalobu, kterou městský soud rozsudkem ze dne 27. 5. 2021, č. j. 13 Az 12/2019 – 55, zamítl. Městský soud připustil, že by žalobce mohl mít v souvislosti s prezentováním svých proukrajinských názorů v Luhanské oblasti potíže, dodal však, že tam již od roku 2010 nežije, přičemž odešel toliko z pracovních důvodů a nemusí se do této oblasti vracet. V části Ukrajiny, která je pod kontrolou ústřední vlády, jakýkoli postih za proukrajinské názory předpokládat nelze, proto pro rozhodnutí nebyly podstatné žalobcem navržené důkazy sjetinami z jeho facebookového účtu. Obavy žalobce týkající se jeho působení v pojišťovně jsou dle městského soudu výlučně hypotetické, neboť v této souvislosti dosud žádné problémy neměl a vzhledem k časovému odstupu je nelze předpokládat ani do budoucna, případně má možnost obrátit se s žádostí o pomoc na ukrajinské státní orgány. Žalobní námitky týkající se bezpečnostní situace v zemi původu shledal městský soud nedůvodnými. Konstatoval, že žalobce pochází právě z konfliktem postižené oblasti, měl však reálnou možnost vyřešit svou situaci vnitřním přesídlením v rámci Ukrajiny. Soud připustil, že se žalovaný s touto otázkou vypořádal stručně, když výslovně nezvažoval kritéria stanovená judikaturou, podstatné však dle městského soudu je, že žalobci se již vnitřně přesídlit podařilo, neboť i když namítal určité těžkosti, žil téměř tři roky v tehdy bezpečné části Ukrajiny, kde pracoval a měl ubytování. Přesídlení se tedy v případě žalobce jevilo jako reálné a smysluplné řešení. Městský soud se neztotožnil s argumentací, podle níž byl žalobce jako vnitřně přesídlená osoba pronásledován, a následně obsáhle argumentoval judikaturou správních soudů týkající se možnosti vyhnout se nebezpečí spojenému s tehdejším konfliktem probíhajícím na východě Ukrajiny vnitřním přesídlením. Uzavřel, že žalovaný posoudil situaci žalobce adekvátně. Důvodnou neshledal soud ani námitku, podle níž měl být žalobci udělen humanitární azyl. Soud zdůraznil, že soudní přezkum této otázky je limitovaný, a uzavřel, že žalovaný odůvodnil svůj závěr zcela přezkoumatelně a logicky. Soud dodal, že žalobce nevycestoval do České republiky s úmyslem požádat o mezinárodní ochranu, ale s úmyslem navštívit sestřenici, přičemž nevyužil první možnosti k podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany, až následně se sem vrátil. Tyto okolnosti nesvědčí o naléhavé a palčivé potřebě mezinárodní ochrany.

II.
Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalovaného

[7] Žalobce (stěžovatel) napadl rozsudek městského soudu kasační stížností, kterou považuje za přijatelnou, neboť se dle jeho názoru týká právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně. Příslušná část kasační stížnosti je sice poněkud obtížně srozumitelná, neboť obsahuje pasáže, které byly zjevně součástí jiné kasační stížnosti týkající se zřejmě řízení o prodloužení doplňkové ochrany (stěžovatel totiž uvádí,

že *„ačkoliv Městský soud v rozsudku formálně požadavek na porovnání situace vnitřních vysídlenců v době udělení doplňkové ochrany stěžovatelce a situace nyní uvádí (srov. odst. 35 a násl. odůvodnění rozsudku), ve skutečnosti k takovému posouzení ze strany správního orgánu nedošlo.*“), je z ní však patrné, že stěžovatel spatřuje přijatelnost kasační stížnosti konkrétně v tom, že napadený rozsudek nereflektuje závěry prezentované v rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 2. 10. 2018, č. j. 4 Az 100/2017 – 32, a usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 5. 2019, č. j. 5 Azs 318/2018 – 26 (všechna zde zmiňovaná rozhodnutí správních soudů jsou dostupná na www.nssoud.cz), kterým byla odmítnuta pro nepřijatelnost kasační stížnost žalovaného směřující proti uvedenému rozsudku, neboť městský soud v nyní projednávané věci posoudil otázku vnitřního přesídlení pouze obecně po formální stránce, aniž by se zabýval reálnou možností využití tohoto postupu v praxi.

[8] Na uvedenou argumentaci navazuje stěžovatel samotnými kasačními námitkami, podle nichž vnitřní přesídlení v rámci Ukrajiny nezaručuje dostatečnou ochranu jeho práv a pojí se s ním zásadní těžkosti. Připouští, že se již vnitřně přesídlil, tím však jeho problémy nevymizely, naopak byl uvržen do situace nejistoty, sociálního vyloučení a diskriminace. Navzdory tomu, že měl úspory z dob pobytu v Petrohradu, nedokázal s ohledem na svůj původ najít důstojné bydlení ani odpovídající zaměstnání. Upozorňuje, že je bloggerem, přičemž bloggeři jsou za své postoje na Ukrajině často terčem ústrků a perzekuce. Dále stěžovatel zejména opakuje, že státní pomoc, které se na Ukrajině dostává vnitřně vysídleným osobám, je nedostatečná, tyto osoby čelí potížím zejména při hledání ubytování a zaměstnání, kdy dochází k jejich diskriminaci. Stěžovatel má za to, že se žalovaný a městský soud omezili pouze na obecné konstatování, že jeho přesídlení bylo bezproblémové, neboť již v jiné části Ukrajiny žil, nezabývali se však tím, za jakých podmínek k tomu došlo a jakým potížím při tom čelil. Stěžovatel poukazuje na statistické údaje týkající se situace osob vnitřně vysídlených z východu Ukrajiny a na závěry uvedené v rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 11. 6. 2018, č. j. 4 Az 26/2017 – 50, a uvádí, že vnitřní přesídlení neposkytuje účinné záruky ochrany jeho práv. Stěžovatel se rovněž domnívá, že byl zkrácen na svém právu na spravedlivý proces tím, že tlumočnice ustanovená soudem pro účely ústního jednání netlumočila řádně, měnila význam frází a zkreslovala vyjádření stěžovatele.

[9] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti popřel oprávněnost kasačních námitek, neboť je přesvědčen o tom, že žalobou napadené rozhodnutí bylo vydáno v souladu se zákonem o azylu i správním řádem. Žalovaný se domnívá, že dostatečně zjistil skutkový stav a žádost stěžovatele důkladně posoudil na základě aktuálních podkladů, přičemž neshledal žádné relevantní důvody pro udělení mezinárodní ochrany. Odkázal na své vyjádření k žalobě a navrhl, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl.

III.
Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[10] Nejvyšší správní soud posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost je podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného rozsudku městského soudu (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), je podána oprávněnou osobou, neboť stěžovatel byl účastníkem řízení, z něhož napadený rozsudek vzešel (§ 102 s. ř. s.), a je zastoupen advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.).

[11] Nejvyšší správní soud se dále ve smyslu § 104a s. ř. s. zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být podle tohoto ustanovení odmítnuta jako nepřijatelná. Výklad zákonného pojmu „*přesah vlastních zájmů stěžovatele*“, který je podmínkou přijatelnosti kasační stížnosti, provedl Nejvyšší správní soud již ve svém usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, publ. pod č. 933/2006 Sb. NSS. O přijatelnou kasační stížnost se podle tohoto usnesení může jednat v následujících typových případech:

1) Kasační stížnost se dotýká *právních otázek, které dosud nebyly vůbec či nebyly plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu.*

2) Kasační stížnost se týká *právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně.* Rozdílnost v judikatuře přitom může vyvstat na úrovni krajských soudů i v rámci Nejvyššího správního soudu.

3) Kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit *judikatorní odklon*, tj. Nejvyšší správní soud ve výjimečných a odůvodněných případech sezná, že je namístě změnit výklad určité právní otázky, řešené dosud správními soudy jednotně.

4) Další případ přijatelnosti kasační stížnosti bude dán tehdy, pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského (městského) soudu shledáno *zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotně právního postavení stěžovatele.*

[12] Ovšem v rozsudku ze dne 11. 3. 2022, č. j. 6 Azs 306/2021 – 49, Nejvyšší správní soud uvedl, že výklad provedený ve shora citovaném usnesení není plně využitelný, zvažuje-li Nejvyšší správní soud, zda je třeba výjimečně prolomit pravidla stanovená v § 75 odst. 1 a § 109 odst. 5 s. ř. s. a přihlédnout při posuzování kasační stížnosti ke skutečnostem, které nastaly až po vydání rozhodnutí krajského (městského) soudu, aby bylo zajištěno dodržení norem požívajících aplikační přednost ve smyslu čl. 10 Ústavy, jimiž ve věcech mezinárodní ochrany budou zejména čl. 2 a 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, resp. zásada *non-refoulement*. V těchto případech je třeba se s otázkou, zda je prolomení namístě, věcně vypořádat buď v rámci hodnocení přijatelnosti (viz např. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 6. 2017, č. j. 9 Azs 14/2017 – 30), nebo shledat přijatelnost kasační stížnosti a uvedené otázce se věnovat v rámci meritorního přezkumu (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 2. 2021, č. j. 2 Azs 214/2020 – 46). Také při aplikaci § 104a s. ř. s. je totiž třeba postupovat tak, aby byly dodrženy mezinárodní závazky České republiky plynoucí z čl. 2 a 3 Úmluvy a zásady *non-refoulement* (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 3. 2022, č. j. 9 Azs 13/2022 – 32).

[13] V nyní posuzované věci Nejvyšší správní soud shledal, že je nezbytné přihlédnout ke skutečnostem, k nimž došlo až po vydání rozhodnutí městského soudu, a že ve světle těchto skutečností je kasační stížnost přijatelná.

[14] Skutečnost, že na Ukrajině došlo ke zcela zásadní změně situace způsobené invazí ozbrojených sil Ruské federace, která byla zahájena dne 24. 2. 2022 a která vyvolala brutální válečný konflikt, v jehož důsledku na Ukrajině denně umírají civilisté a do Evropy z této země proudí miliony válečných uprchlíků (viz např. rozsudek Nejvyššího správního

soudu ze dne 10. 3. 2022, č. j. 10 Azs 537/2021 – 31), je k okamžiku rozhodování Nejvyššího správního soudu všeobecně známou skutečností, kterou není třeba prokazovat.

[15] V době rozhodování městského soudu, tj. dne 27. 5. 2021, však situace na Ukrajině nebyla takto vyhrocena a nedalo se hovořit o ozbrojeném konfliktu, který by zasahoval celé její území. Otázkou, zda a za jakých okolností má Nejvyšší správní soud povinnost vzít v potaz válku na Ukrajině, která vypukla během řízení o kasační stížnosti ve věci mezinárodní ochrany, se Nejvyšší správní soud zabýval v již zmíněném v rozsudku ze dne 10. 3. 2022, č. j. 10 Azs 537/2021 – 31, v němž konstatoval:

„Základním pravidlem rozhodování správních soudů je přezkum rozhodnutí správního orgánu na základě skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu (§ 75 odst. 1 s. ř. s.). Citované pravidlo odráží přezkumný charakter správního soudnictví. V řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu (§ 65 a násl. s. ř. s.) správní soudy posuzují to, zda správní orgán na základě skutečností, v té době existujících a řádně a v potřebném rozsahu zjištěných, a na základě právního stavu platného v době jeho rozhodování rozhodl po právu. Rozhodování soudu není dalším stupněm správního řízení.

Z tohoto obecného pravidla však existují výjimky, vyžadované ústavním pořádkem, mezinárodním právem či právem EU, a to i v situaci pozdějších změn skutkového stavu. K prolomení § 75 odst. 1 s. ř. s. však soudy přistupují s obezřetností (srov. k tomu obecně rozsudek ze dne 9. 9. 2020, čj. 6 Afs 176/2019-31, body 20 až 24).

Jedna z těchto výjimek plyne z práva EU, konkrétně ze směrnice 2013/32/EU (tzv. procedurální směrnice). Podle čl. 4[6] odst. 3 směrnice platí, že členské státy zajistí, aby účinný opravný prostředek obsahoval úplné a ex nunc posouzení jak skutkové, tak právní stránky, včetně případného posouzení potřeby mezinárodní ochrany podle směrnice 2011/95/EU, a to alespoň v řízeních o opravném prostředku u soudu prvního stupně. Tento požadavek práva EU je tedy přímo použitelný na řízení před krajským soudem, nestanoví však povinnost zajistit stejný procesní komfort též pro řízení před NSS [srov. k tomu např. rozsudek NSS ze dne 26. 11. 2015, čj. 10 Azs 194/2015-32, body 22 až 24, nález ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. I. ÚS 425/16 (N 66/81 SbNU 153), body 24 až 35, případně rozsudek NSS ze dne 19. 10. 2021, čj. 1 Azs 292/2021-51, body 28 až 30].*

Další výjimky plynou z práva na život a ochranu zdraví člověka, chráněných ústavou i mezinárodním právem (např. v čl. 2 a 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod). Rozšířený senát k tomu již před jedenácti lety poznamenal, že soud nemůže přehlédnout (bez ohledu na obsah žaloby či kasační stížnosti), pokud by byly dány důvody k ochraně žalobce před hrozící vážnou újmou v zemi původu, které žalovaný nezohlednil za situace, kdy již nepřichází v úvahu žádné další řízení, v němž by mohla být ochrana poskytnuta. Pokud má tedy například soud k dispozici poznatky o tom, že žadateli je nezbytné poskytnout doplňkovou ochranu podle § 14a zákona o azylu, neboť její neposkytnutí by bylo narušením zásady non-refoulement a ochranu již nelze poskytnout v jiném řízení, rozhodnutí žalovaného zruší, aniž by taková skutečnost musela být vůbec výslovně namítána (usnesení rozšířeného senátu ze dne 8. 3. 2011, čj. 7 Azs 79/2009-84, č. 2288/2011 Sb. NSS, bod 23).

---

* Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. června 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany, Úř. věst. L 180, 29. 6. 2013, s. 60-95

Podobně i novější judikatura uvádí, že soud včetně NSS bude povinen prolomit pravidlo stanovené v § 75 odst. 1 s. ř. s. z důvodu možného porušení Úmluvy pouze ve výjimečných případech (v rozsudku ze dne 4. 2. 2013, čj. 8 Azs 27/2012-65, bylo konkrétně v sázce právo na respektování rodinného a soukromého života dle čl. 8 Úmluvy). A to tehdy, pokud (1) stěžovatel v řízení před soudem uvede skutečnosti, které nastaly až po právní moci rozhodnutí správního orgánu, (2) tyto skutečnosti nebyly bez vlastního zavinění stěžovatele předmětem zkoumání správního orgánu, (3) zároveň se o těchto skutečnostech lze domnívat, že by mohly být relevantní pro možné udělení doplňkové ochrany, a (4) soud neshledá dostatečné záruky, že tyto nové skutečnosti budou dodatečně posouzeny v novém správním řízení (...).

Jistě i v nynější věci by bylo možné stěžovatele odkázat na to, aby podal novou žádost o mezinárodní ochranu. V sázce je však, na rozdíl od věci 8 Azs 27/2012, ochrana života stěžovatele, nikoli „jen" ochrana rodinného a soukromého života. Azylový příběh stěžovatele nezakládá na první pohled žádost zjevně nedůvodnou. Nynější situace na Ukrajině je nadto, jak již NSS podotkl výše, bezprecedentní. Nedá se srovnávat s ničím, čemu doposavad azylová judikatura NSS čelila. Na Ukrajině probíhají intenzivní boje, milióny ukrajinských uprchlíků již dorazily do Evropy či jsou na cestě. Rovněž české orgány řeší potřeby velkého množství uprchlíků z Ukrajiny, zajišťují jejich pobytový titul a otázky související. Právě proto také vláda dne 2. 3. 2022 přijala – z důvodu nutnosti reagovat na migrační vlnu velkého rozsahu – usnesení o vyhlášení nouzového stavu pro území České republiky (č. 43/2022 Sb.). O dva dny později přijala Rada EU rozhodnutí 2022/382, kterým stanovila, že nastal případ hromadného přílivu vysídlených osob z Ukrajiny a zavedla jejich dočasnou ochranu.[**]

Za této specifické situace není namístě odkazovat stěžovatele na možnost podat si novou žádost o mezinárodní ochranu. (...)"

[16] Nejvyšší správní soud dospěl v souladu se svými dalšími nedávnými rozhodnutími (viz rozsudky ze dne 25. 3. 2022, č. j. 8 Azs 336/2021 – 33, ze dne 24. 3. 2022, č. j. 1 Azs 36/2022 – 31, ze dne 31. 3. 2022, č. j. 9 Azs 13/2022 – 32, ze dne 8. 4. 2022, č. j. 5 Azs 86/2021 – 33, ze dne 14. 4. 2022, č. j. 5 Azs 212/2020 – 44, ze dne 22. 4. 2022, č. j. 5 Azs 218/2020 – 28 a č. j. 5 Azs 227/2020 – 52), k závěru, že ani v nyní posuzované věci není vzhledem k bezprecedentní situaci na Ukrajině namístě stěžovatele odkázat na možnost podat novou žádost o udělení mezinárodní ochrany či na využití institutu dočasné ochrany ve smyslu zákona č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace, u něhož navíc nelze předjímat, že se bude i na stěžovatele, který na území ČR přicestoval dlouho před 24. 2. 2022, skutečně vztahovat. Ukrajina sice byla s účinností ode dne 23. 3. 2019, s výjimkou území tehdy kontrolovaných Ruskou federací, resp. proruskými separatisty (tedy mimo jiné právě části Luhanské oblasti, odkud pochází stěžovatel), zařazena na seznam tzv. bezpečných zemí původu obsažený ve vyhlášce č. 328/2015 Sb., kterou se provádí zákon o azylu a zákon o dočasné ochraně cizinců, jak již však konstatoval Nejvyšší správní soud v citovaném rozsudku ze dne 10. 3. 2022, č. j. 10 Azs 537/2021 – 31, od 24. 2. 2022 již Ukrajina bezpečnou zemí původu není a danou vyhlášku již nelze nadále ve vztahu k Ukrajině použít. Byť se ukrajinským ozbrojeným silám od té doby podařilo z Kyjevské,

---

[**] Prováděcí rozhodnutí Rady (EU) 2022/382 ze dne 4. března 2022, kterým se stanoví, že nastal případ hromadného přílivu vysídlených osob z Ukrajiny ve smyslu článku 5 směrnice 2001/55/ES, a kterým se zavádí jejich dočasná ochrana. Úř. věst. L 71, 4. 3. 2022, s. 1-6

Černihivské a Sumské oblasti invazní vojska Ruské federace vytlačit a odhalit tak rozsah zcela mimořádné devastace těchto území, včetně nespočetných obětí nejen bojových operací, ale i vražd, mučení a dalších zločinů spáchaných příslušníky invazních vojsk na místním civilním obyvatelstvu, boje na východě a jihu země pokračují se zesilující intenzitou. Ani střední a západní část Ukrajiny nezůstala válkou nedotčena, byť zde prozatím přímé pozemní ozbrojené střety neprobíhají, nicméně řada míst v těchto oblastech se stává cílem ruských raketových či leteckých útoků, které si již rovněž vyžádaly oběti i z řad civilního obyvatelstva.

[17] Město Luhansk, z něhož stěžovatel pochází, je v současnosti stále pod kontrolou Ruské federace, resp. proruských separatistů (jejich ozbrojené síly nyní kontrolují nejen dosavadní území samozvané Luhanské lidové republiky, ale vzhledem k jejich probíhající ofenzívě na jihovýchodě Ukrajiny již zhruba 80 % území celé Luhanské oblasti). Ve světle výše popsaných skutečností přitom zcela zjevně nemůže nadále obstát závěr o tom, že stěžovatel má možnost vyhnout se pronásledování, které mu pro jeho proukrajinské postoje hrozí v případě návratu do Luhansku, využitím alternativy vnitřního přesídlení. Na Ukrajině v současnosti probíhá intenzivní ozbrojený konflikt doprovázený též četným porušováním lidských práv ze strany invazních vojsk, který se dotýká celého území země a jehož další vývoj nelze v současnosti předvídat. Vzhledem ke zmiňovaným raketovým a leteckým útokům nelze v současné době žádnou oblast na Ukrajině označit za bezpečnou, tím méně pak Kyjevskou oblast, kam se snažil před válkou vnitřně přesídlit stěžovatel. Je obecně známo, že značná část jejího území byla v prvních týdnech války invazními vojsky okupována, a to s výše popsanými hrůznými následky, včetně rozsáhlého zaminování a zamoření nevybuchlou municí tohoto území, přičemž ukrajinské hlavní město i jeho okolí jsou i nadále cílem zmiňovaných leteckých a raketových útoků. Navíc jsou konfliktem relativně méně poznamenané oblasti země původu doslova zaplaveny osobami nově vnitřně vysídlenými z oblastí přímo zasažených válkou, a to v řádově vyšších počtech, než tomu bylo před invazí. Dosavadní informace o zemi původu, z nichž pro posouzení možnosti vnitřního přesídlení vycházeli žalovaný i městský soud, tedy již v nových podmínkách nelze použít.

[18] Je tedy třeba, aby se žalovaný vzhledem k této zcela nové bezpečnostní situaci v zemi původu znovu zabýval podmínkami pro udělení mezinárodní ochrany stěžovateli, včetně reálné možnosti využití alternativy vnitřního přesídlení. Nejvyšší správní soud se vzhledem ke zcela nové situaci na Ukrajině nezabýval původními kasačními námitkami, tedy ani otázkou tlumočení během jednání před městským soudem, neboť by to bylo i pro další řízení v této věci nadbytečné.

[19] Nejvyšší správní soud tedy uzavírá, že je na žalovaném, aby znovu posoudil žádost stěžovatele ve světle aktuální situace na Ukrajině a z ní vyplývajících důsledků a rovněž i z hlediska veškerých dosud nastalých rozhodných skutečností, které by mohly odůvodňovat udělení mezinárodní ochrany.

IV.
Závěr a náklady řízení

[20] Nejvyšší správní soud z uvedených důvodů v souladu s § 110 odst. 1 a 2 písm. a) ve spojení s § 78 odst. 1 a 4 s. ř. s. zrušil rozsudek městského soudu i rozhodnutí žalovaného a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení. V něm bude žalovaný, jak již bylo uvedeno, postupovat podle závazného právního názoru vysloveného v tomto rozsudku Nejvyššího správního soudu [§ 110 odst. 2 písm. a) ve spojení s § 78 odst. 5 s. ř. s.].

[21] Podle § 110 odst. 3 věty druhé s. ř. s. rozhodne Nejvyšší správní soud v případě, že zruší podle § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. rozhodnutí žalovaného, o nákladech řízení o kasační stížnosti i o nákladech řízení před krajským (městským) soudem. Náklady řízení tvoří v tomto případě jeden celek a Nejvyšší správní soud tak rozhodl o jejich náhradě výrokem vycházejícím z § 60 odst. 1 s. ř. s. Stěžovatel byl na základě rozsudku Nejvyššího správního soudu ve věci úspěšný. Z obsahu soudních spisů je však patrné, že mu žádné náklady nevznikly, neboť od soudních poplatků byl ze zákona osvobozen, v řízení o žalobě nebyl zastoupen a v řízení o kasační stížnosti byl zastoupen ustanoveným zástupcem z řad advokátů. Nejvyšší správní soud proto rozhodl tak, že stěžovateli náhradu nákladů řízení nepřiznal.

[22] Podle § 35 odst. 10 ve spojení s § 120 s. ř. s. hradí zástupci stěžovatele, který byl soudem ustanoven k ochraně jeho práv, hotové výdaje a odměnu za zastupování stát. Zástupce stěžovatele, advokát JUDr. Maroš Matiaško, LL.M., byl stěžovateli ustanoven usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 8. 2021, č. j. 5 Azs 217/2021 – 25. Ustanovenému zástupci tak náleží odměna za zastupování stěžovatele spočívající v provedení dvou úkonů právní služby, jimiž je první porada s klientem, včetně převzetí a přípravy zastoupení a písemné podání soudu ve věci samé v podobě doplnění kasační stížnosti [§ 11 odst. 1 písm. b) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „advokátní tarif“)]. Ustanovenému zástupci tak náleží odměna ve výši 2 x 3100 Kč [§ 9 odst. 4 písm. d) ve spojení s § 7 bodem 5 advokátního tarifu]. Kromě toho mu náleží rovněž paušální náhrada hotových výdajů ve výši 2 x 300 Kč za uvedené úkony právní služby (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu), dále náhrada hotových výdajů vynaložených na služby tlumočníka ve výši 500 Kč, které zástupce doložil smlouvou ze dne 2. 9. 2021, a rovněž částka odpovídající DPH 21 %. Celkem tedy odměna ustanoveného zástupce a náhrada jeho hotových výdajů činí 8833 Kč. Tato částka mu bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů ode dne právní moci tohoto rozsudku.

Poučení:
Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 29. dubna 2022

JUDr. Jakub Camrda

pokračování

předseda senátu